

KRISNA DZSAGGANATH TEMPLOMA

(A Katholikus Hitterjesztés Lapjai 1903. január. XXII. évfolyam, 1. füzet, 7. oldal)

Elő-India tarka mozaik-kép a népfajok, nyelvek és vallások egyvelegéből; minket leginkább a vallások érdekelnek a kath. egyház jövője miatt.

A 300 millió lakos vallás szerint: bráhmán, buddhista, mohamedán, Konfutsze híve, parszi (tűzimádó), bhill (ló-imádó), héber, többféle protestáns és katolikus.

Elő-Indiában nem szenvedett a kath. egyház véres üldözést, híveinek száma mégis csak 1.700.000. Ha ebből leszámítjuk a régi ú. n. Tamás-féle keresztényeket, az újkor missiói csak 1.200.000 megtérte mutathatnak.

Eltelkintve a Gondviselés útjainak feszegetésétől, a csekély eredmény okát a népfajok jellegében és az itteni pogányság különleges természetében találjuk. Az első okot mellőzve cikkünk a hindu bálványimádásnak is csak azt a tényezőjét mutatja be, mely a zarándoklás végzésében jut kifejezésre.

Elő-India pogány zarándokhelyei között hírneves a *Dzsagganath* (Dzsagganath származik a Dzsagagnadha – ura a világnak – szavakból. Előfordul ez a tulajdonnév Iggernath, Jagranath, Jaggernath, Djagernarit alakokban is.) templom Puri város mellett, mely a Gangesz torkolatától délre fekszik a tengerparton.

A hírneves templomot és történetét máskor (Bráhmin templomok 1891, 63. 1.) ismertettük, de tájékoztatás végett röviden ismételjük a benne imádott bálványnak eredetét.

A hindu trimurti (Brahma, Visnu, Síva) (Lásd Hindu hitregék 1896, 69. 1.) második tagja eddig kilencszer szállott le (A hindu avatara szó jelenthet átváltozást, átvedlést, megtestesülést. Az ú. n. anszavatara jelent fél átváltozást.) mint: 1. Hal, 2. Teknősbéka, 3. Vadkan, 4. Oroszlán-ember, 5. Törpe bráhmin, 6. Parassza-Rama, 7. Rama-Csandra, 8. Bala-Rama, 9. Buddha. Tizedik leszállása ló alakjában lesz 417 ezer esztendő múlva.

Dzsagganath temploma Visnu 8. és 9-ik leszállását dicsőíti.

Mikor a történeti Buddha tanítását tömegesen kezdte a hindu nép követni, a bráhminok úgy vették elejét az újításnak, hogy Buddhát Visnu 9-ik leszállásának hirdették. Ennek a Buddhának egy zápfogát őrzik Dzsagganath templomában, melyet tehát buddhista zarándokok is fölkeresnek.

Legnagyobb kincse a templomnak egy otromba bálvány, mely összefügg Visnu 8-ik leszállásával. Visnunak, mikor mint Bala-Rama szállott le, fivére volt Krisna. Annyira szerették egymást, annyira egyek voltak, hogy a nép

fölcserélve őket, Krisnát hiszi Visnu 8-ik alakjának. Krisnát Govinda név alatt ma 207 millió bráhmín és 8 millió buddhista imádja.⁵⁶

Mert ez a cikk *Krisna* imádását ismerteti, kénytelenek vagyunk Krisna (A névnek más alakjai: Krisztna, Kriszna, Krexno, Kiszszén, Kriszshna) életét röviden előadni a Mahabarata eposz szerint.

Valamikor *Mathura* királyságot a vérszomjas *Kansza* óriás sanyargatta. Ez a király előbbi életében Kalanémi név alatt is ellensége volt már az isteneknek. Visnu a világ fönntartója lévén, elhatározta, hogy megszabadítja *Mathura* népet ettől a vérebtől. Krisna név alatt tehát emberalakot öltött.

Mathurában született *Kansza* óriásnak Dévaki nővérétől, akinek Vasu-Déva volt a férje. Krisna születése meg lévén jövendőlvé, *Kansza* megölette Dévaki gyermekeit, amint születtek. Már hetet megöletett, mikor teherben volt Krisnával. *Kansza* őriztette ugyan nővérét, de a szülés percében a muzsikaszó miatt az örök nem hallották meg a kisdéd sírását. Amint Krisna megszületett, megparancsolta, hogy vigyék Gokulába a pásztorok közé növekedni. *Kansza* a mulasztást úgy vélte helyreütni, hogy megölette a környék csecsemőit. Krisnát Nanda pásztor és Jaszoda felesége nevelték föl. Krisna mint pásztor oly szépen muzsikált, hogy az állatok is összejöttek hallgatni, a pásztor nép pedig táncolt. A rege szerint 16108 pásztorleánynak a szívét rabolta el. Mint pásztor *Govinda* nevet viselt.

Elérvén a férfikort, az összegyűjtött harcosok élén bevonult *Mathurába*, legyőzte és megölte *Kansza* óriást. Csapodár természetét követve elrabolta *Vidarbha* királyának Rukmíni nevű leányát, aki éppen *Sziszupala* királyhoz akart menni férjhez. Mert a leány fivére a vőlegény pártjára állt, megölte a harcban Krisna mind a kettőt.

Krisna győzedelmei elbizakodottá tevén azt a nemzetséget, melyből született, az atyafiak gúnyt űztek a szent hajdan *rishi* nevű választottaiból. Felöltöztetvén egy férfit asszonynak, azt kérdezték t. i. tőlük, mit fog ez az anya szülni? Azt felelték a *rishi*-k, hogy egy vasrudat, mely vesztét okozza majd a gúnyolódók egész nemzetségének. Krisna ismervén ezt a feleletet, tanácsolta az atyafiaknak, zúzzák össze a vasrudat, a darabjait pedig hányják a tengerbe. Mikor az atyafiság ezt megcselekedte, nádas nőtt a vízben. Az összekülönbözőtt atyafiak nyílvesszőknek használva a nádat, kiirtották

---

⁵⁶ Krisna népszerűségét kevesen értik a nyugati indológia képviselői közül. Azt is értetlenül fogadják, hogy miért sorolják fel egyszer az isteni inkarnációk között, máskor pedig miért marad ki közülük. A választ a már említett *Srímád Bhágavatam* nevű szentírás adja: *ete cāmśa-kalāḥ puñśaḥ kṛṣṇas tu bhagavān svayam / indrāri-vyākulañ lokāñ mṛḍayanti yuge yuge* – Krisna nemcsak egy az isteni inkarnációk között, hanem ő a forrása valamennyi isteni formának, Ő a legfelsőbb személy. Nem véletlen tehát, amit a negyedik cikk megemlít: „Minden jobb családnak megvan a maga házi istene kőből vagy fából, mely Krishna ábrázolása, s ezüst vagy arany trónuson nyugszik.” (IV. 73. oldal)

egymást. A vasrúdnak egy szilánkját elnyelvén egy hal, Angada nevű vadász a kifogott halban megtalálta, és nyílveoszöjének hegyére szúrta. Egyik nap Krisna egy bokor árnyékában hűsölvén, Angada vadnak nézte, és említett nyílveoszövel úgy átlötte, hogy Krisnát a nyíl egy szantál fának a törzséhez szegezta. Ezt a fát azután kivágták, és beledobták a szent Gangesz vizébe, melyen leúszott *Puri* város elé, ahol kinagyolták bálványnak, és a *Jagganath* templomba helyezték. Hogy ez miért és hogyan történt, azt a cikk végén mondjuk el.

A Mahabharata eposz meséjére a történet imígyen cáfol rá:

Az 1198 körül épült templom *Puri* város mellett 652 láb hosszú, 630 láb széles és 20 láb magas fal által kerített négyszögben áll. Ez a négyszög 7 m magasán föl levén töltve, a bejáratnál lépcsőn kell fölmenni arra az emelkedésre, melynek közepén a 192 láb (58 m) magas pagoda (Más a templom és más a pagoda. Jelen esetben templom alatt értjük a négyszög területen álló összes épületeket, pagoda alatt pedig a magas és karsú kupolát, mely itt magában áll. Másutt a pagoda a templomból kiemelkedő kupola.) áll. A pagoda körül vagy 100 kisebb templom van másodrangú istenek számára. Az építkezés annak idején 5 millió forintba került; újabban nagy költséggel tatarozták ki az egész telepet.

Dzsagganath 1803-ban került angol kézbe. A hindu fejedelmek által szedett belépti díjnak egyik része kellett a személyzet és épületek fönntartására, nagyobb fele a kincstáre volt. Egyik angol kormányzó 1839-ben eltörölvén a zarándokoktól szedett adót, kárpótlásul a kincstárból előbb évi 60, később 46 ezer forintot fizetett a költségek fedezésére. A bálványimádásnak ilyenén előmozdítása annyira felháborítá az angol népet, hogy az évdíjat be kellett szüntetni. Azóta a tetemes kiadásokat a hívek önkéntes adakozásából fedezik. Minél több a látogató, annál nagyobb jövedelem lévén várható, a telepnek előljárói egész Indiába ügynököket küldenek szét, akik a népet *Govinda* imádására serkentik.

* * *

Legközelebb ft. Scharlaeken jézustársasági atya, hithirdető és katonai lelkész látogatta meg a telepet, melyről a következő ismertetést bocsátotta közre:

A kőfal által kerített négyszögbe az ú. n. *oroszlán kapun* lépünk be; azért hívják így ezt a kaput, mert két oldalt egy-egy szörnyeteg szobor áll, melyekre ráfogják, hogy oroszlánok. A kapuból széles lépcső vezet föl a 7 méterrel magasabb négyszög területre. A lépcsőnek felső részén nyílik az udvarra az ú. n. középső kapu. Az udvar közepén áll a *Dzsagganath* pagoda.

Arról szó sincs, hogy a szentélybe bejussunk, mert India alkirályát is kidobnák. Ha nem is volna a bemenet tilos, meg kellene a dolgot fontolni, mert a szentélyhez fölvezető négy lépcső szédítően magas. Ám az evvel nem törődő hindu ájtatoskodók tömege egész nap hullámszik föl és le a lépcsőkön.

Míg az épületeket szemügyre vesszük, előcammog a pagodának természetes elefántja. Amerre megy, a hívek félreállnak, mélyen meghajolnak, és sokféle csemegével kínálják. Tudnunk kell ugyanis, hogy Visnu akkor Ganésa nevet visel, mikor elefánt alakot ölt. Jellemzi a hindu hitregék kuszáltságát, hogy Visnu mint Ganésa istenként szerepel, ámbár Ganésa fia *Síva* és *Parvati*-nak. Mikor Visnu mint Ganésa szerepel, a Dzsagganath szobor fejére elefánt álarcot húznak. Különben az elefánt mint Ganésa isten a hindu kereskedők és bankárok védője; azért szerepel képe a hinduk üzleti iratain.

Másik tisztelt állat Dzsagganath temploma körül a púpos szarvasmarha, mely itt szabadon jár még a házak és kertekben is. A hindu nem védekezik ellenök, ha agyon is döfik. Európai embert rendőr kísér, hogy az európai meg ne üssön egyet a barmok közül.

A rege szerint a tej-tenger köpüléséből született a *Kamadhenu* tehén, mely a bőség forrása volt. *Indrának*, a mennyország istenének virányain legelt, de Indra a földre szállatta, hogy megjutalmazza azt a jámbort, akitől *Visnu* mint *Paraszu-Ráma* született. Ehhez a koldus vezeklőhöz király vetődvén vendégül, a szegénygazda a *Kamadhénu* tehén által valóban királyi vacsorával lepte meg a fejedelmet és nagy kíséretét. Megtudván a király a bőségnek titkát, el akarta vinni a tehenet, de Kamadhénu szétöklelvén a király vitézeit, visszaszállt Indra mennyországba.

Hajdan áldoztak a hinduk tehenet is, ma bűnnek tartják levágni; máskülönben azonban mint háziállattal bánnak vele: kocsit húz, szánt és vizet hord [...].

Az igaz bráhminnak eledele: a tej, olvasztott vaj és aludttej. Indiának hindu népe kasztok, vagyis osztályokra tagozódik. Minden kasztnak megvannak saját törvényei; legnagyobb vétek a kaszt törvényeinek megszegése. Hogy a hindu ilyen vétektől vagy általában a test és léleknek minden szennyétől megtisztuljon, él az ú. n. *pancsa-karja* használatával. Mi ez?

A *pancsa-karja* v. *pancsa-gavja* annyit jelent, mint öt dolog. Készül pedig imígyen. Mindenek előtt gondosan kitisztogatják a házat, ahol ez a különleges szer készül. Elővesznek azután öt új bögrét; ezekbe tesznek külön: tejet, olvasztott vajat, aludttejet, ganajat és vizeletet. Mind az öt dolog tehát való. A földre állított bögrék előtt elvégzik a *pudzsa* nevű imádat imígyen. Lélekben istenítvén előbb ezt az öt tárgyat, leborulva elmélkednek az új isten érdemei és tökéletességei fölött. Az elmélkedő imádás után virágokkal

díszítik az öt csuprot; italt öntenek körülöttük, áldoznak előttük: rizst, virágot, illatszer, égő lámpát, banánt és bétel-t.

Mikor eme előkészületeken átestek, a szertartást vezető pap evvel az imával fordul az új istenhez, vagyis az öt fazékban levő tárgyakhoz: «Pancsa-gavja isten! Méltóztassál megadni bűneik bocsánatát mind ama teremtményeknek, akik ezt az áldozatot neked bemutatják, és tégedet megisznak. Pancsa-gavja isten! Te a tehénből származtál; ezért intézem hozzád könyörgésemet, hogy megnyerjék bűneik bocsánatát és testi-lelki megtisztulásukat, akik téged megisznak. Kegyeskedjél nekünk, kik az imádást végeztük, elegendni bűneinket, melyeket akár véletlenül, akár szántszándékkal elkövetünk. Irgalmazz nekünk! Szabadíts meg bennünket.»

Az ima után összetöltik az öt csupor tartalmát. Miután elsőnek a szertartást végző pap ivott a lőtyéből, önt belőle a markukba egyeseknek, hogy megigyák.

Akinek nincs pénze, az iszsza a közönséges vizeletet. A templom tehenei után gondosan gyűjtik a ganajat füstölni a szobát, imaházat és földeket. Boldog a hindu, aki a tehén farkát tartva hal meg; még boldogabb, ha a tehén vizelete hull rá ekkor. Nagy erőt tulajdonítanak a tehén hamujának is, mely az elégetett máj és ganajból készül. Az ebből készített sárral naponkint bekeni a hindu homlokát, gyomrát, karjait; bekenik vele a bálványokat is.

* * *

Nagy tiszteletben állnak a templom környékén nyüzsgő majmok is. A *Ramayana* hősköltevény ékes versekben mondja el, miképpen győzedelmeskedett Visnu, mint Ráma a majmok hadseregének segítségével. Visnu hívei tehát kötelesek a majmokat imádni hálából. (A főbejárat előtt 9 m magas kőszál tetején a majomfej Hanumán bálvány áll.)

* * *

A Dzsagganath bálványnak eredetijét európai ember nem láthatja, de a templom környékét és Puri város épületeit annyi másolata díszíti kis és nagy alakban, hogy megrajzolhatjuk képét. A száj csak kezdetlegesen van kifaragva, lábai nincsenek, kezei a vállak helyett a fejről lógnak, feje számárhoz hasonlít. Az oltáron mellette áll *Balarám* nevű fivére és *Szubhadra* húga; utóbbinak nincsenek kezei.

A bálványok élénk színű ruhákat és sok drágakövet viselnek. Dzsagganath homlokát gyönyörű nagy gyémánt ékesíti. A ruhákat napjában

többször változtatják, mert a zarándok annál boldogabb, minél többféle ruhában látta isteneit. Hogy Szubhadra kezek nélkül maradt, oka annak egy nőnek a kíváncsisága. Mikor Visnu egy öreg ács képében Szubhadra nővérenek alakján dolgozott a templom rejtekében, egy héttel a kikötött idő előtt rányitott a király felesége; Visnu rögtön abba hagyta a munkát.

Egy hindu hírlapírónak feltűnt, hogy a Dzsagganath szentély nappal is oly sötét, hogy az oltáron alig lehet látni a három bálványt. Pedig a közönséges zarándok csak éjjel nézheti 180 m távolságból az imádott bálványokat.

A főbejárat mellett van a kocsiszín, ahol az istenek szekerei állnak. Leghíresebb Dzsagganath szekere, mely hajdan kőből volt, ma fából készül. A [...] most használatban levő szekér 16 keréken álló, 12 m magas és kúpban végződő állvány.

A *rath yatra*, vagyis kocsi-ünnep június vagy júliusba esik.

Két héttel holdtölte előtt van a *sznan yatra* ünnep, amikor Dzsagganath fürdőt vevén, okvetlenül megbetegszik két hétre. Míg beteg, a templom zárva van, tehát a beteg isten elé senki sem járulhat. Az isten kijelenti, hogy egy kis faluzás jól esnék neki; rendeletére fölszerelik kocsiját, valamint fivére és húga szekereit is. Nyaralni az ú.n. kert templomába megy, mely másfél km messze esik a tengerparton. Ez az átköltözés az a nagy ünnep, melynek híre van India határain túl is. Erre a napra csődül össze legtöbb zarándok. A kocsikat köteleken előbb a papok, azután a hívek húzzák éktelen kiabálás és muzsikaszó mellett. Legnagyobb érdem levén a kötelet húzni vagy legalább érinteni, elképzelhető 100 ezer embernek a tolongása a kocsik körül. Gyakran megtörténik hogy a szekeret az egyik csapat jobbra, a másik balra húzza. Egy napig tart, míg a kocsik megteszik a másfél km utat. Az angol hatóság nem engedi meg, hogy túlbuzgó hívek agyongázoltassák magokat a szekerek által. A kocsikon egész sereg ú.n. tánczosnő foglal helyet; egyik részök legyezi a bálványokat, a többiek elbeszélik és mutogatják Krisnának és testvéreinek szemérmetlen dolgait.

A bálványok kirándulásának tíz napra terjedő ideje alatt a hívek féktelen módon nyilvánítják tiszteletüket. Nappal örületesen lármáznak, vad táncokat lejtenek, éjjel pedig tűzijátékokat rendeznek.

Van ennek az ünnepnek üzleti oldala is.

A templom személyzete 6000 főre rúg. Ennyi ember eltartása sokba kerül, gondoskodni kell jövedelemről is. Mint említettük, a templom előjárósága ügynököket meneszt egész Indiába, akik a híveket zarándoklásra serkentik. A zarándokok száma évenként 300 ezer. (Átlag 50 ezer ember látogatja hónaponta a templomot; ünnepek alkalmával, tehát hónaponta egyszer van legtöbb zarándok. A fő ünnepre tódul össze legnagyobb tömeg.) Belépti díj nincs, ajándékot

sem köteles adni a zarándok, de enni kénytelen, az élelmezésről pedig a templom gondoskodik pénzért. Van a templomnak 200 szakácsa, akik naponként 20, a nagy ünnepek alatt pedig 150-200 ezer emberre főznek. Az évi jövedelem meghaladja az egy millió forintot.

Indiában kasztokra oszlik a nép. A kasztok kötelékei oly erősek, hogy az angol kormány sem meri széttépni. Ám a templom környékén a zarándokok között megszűnik a kasztok különbsége. A bálványok elé rakott ételből eszik itt a bráhmín, ha mohamedán nyújtja is neki, sőt egy tálból kanalazza az ételt a szudrával, pedig máskülönbén a szudrának árnyéka is tisztátalan.

* * *

A Dzsagannath bálványt naponként lefektetik, felköltik, megmosdatják, felöltöztetik és etetik. A másik két bálvány is kapván enni, sok fogy el a konyhán. Egy angol 4 évig levén tisztviselő Puri városban, hitelesen megállapította, mennyit fogyaszt naponként a 3 bálvány. Kell naponként 186 kg. rizs, 100 kg. liszt, 150 kg. vaj, 76 kg. cukor, 29 kg. zöldség, 83 kg. tej, 10 kg. fűszer, 15 kg. só, 18 kg. olaj. A bálványok étkezése egy óráig tart. Étkezés alatt bezárják a templomot; jelen nem lehet csak a főpap, a fejedelem és néhány bráhmín. A kizárt híveket táncosnők és zenészek mulattatják, mert a bálványok tisztelői elveszítettnek hiszik azt az időt, mely alatt isteneiket nem láthatják. A templom körül ökrök és majmok között ógyelegnek ezek a vakbuzgó szerencsétlenek. Ruha minél kevesebb van rajtuk; testöket betapasztják mézszel; képöket vörös csíkok tarkázzák.

A Dzsagannath szobor nem csak öltönyt, hanem testet is változtat, mert a fatörzset időnkint kicserélik. Történik pedig a megújítás, amikor Asszin (szeptember) hónapban két újhold van, ami 17 évenként fordul elő. Erre a célra az erdőben azt a fát szemelik ki, melyre varjú vagy dögevő madár nem szállt soha. A bráhmín papok bizonyos jelekről ráismernek erre a fára. A kivágott fát a napszámosok megtisztogatván ágaitól, a törzset átadják a papoknak, akik nagy titokban kifaragják Dzsagannath szobornak.

Legfontosabb műtét Krisna lelkét a régi szoborból áthelyezni az újba. Hogy ez miképpen történik, arról nem szivárgott ki semmi, de az köztudomású, hogy a műtétet végző ember még abban az évben meghal. Arról sem tudunk semmit, hogy ez a halál természetes-e?

Nem érdemes arra szót vesztegetni, hogy a bálványok helyett kik fogyasztják el a sok ételt. Valószínűleg a nép is tudja, de a tévedés belátása nem vonja maga után a tévedés elhagyását. Elégszer hallani ilyen panaszt: A bráhmínok áldozat ürügye alatt elveszik tőlünk a pénz, tejet, vajjat stb. Min-

den jó nekik, de soha nem elég. Szerintök a bálványok telhetetlenek, pedig a bráhmínok és övéik híznak meg. Hanem az ilyen panaszos is segít húzni a bálványok szekereit. Látja a hindu, hogyan készül a bálvány [...], hanem azért megveszi és imádja a faragott képet.

* * *

A templom mögött kőből rakott ív áll. El nem tudja képzelni az ember, mi célból rakták ezt az ívet; pedig nagyon egyszerű a dolog: erre a bolthajtásra akasztották föl a Dzsagganath bálvány hintáját. A *dol yatra* vagyis hintázás ünnepén itt mulatott, de néhány év óta báb mulat helyette; a bálvány t. i. leesvén a hintáról, abbahagyták a dolgot, hogy alá ne ássák tekintélyét.

Érdekes hely a tengerparton a *szvarga dvaro*, vagyis mennyország kapuja; egy alagutat neveznek így, mely a fövénybe van ásva. Ezen a lyukon viszik át a halottat elégetni a tengerpartra; ezen a lyukon megy a zarándok is a vízbe, hogy bűneitől megtisztuljon.

A hullákat reggel szállítják ki; egy-egy rakás fára több hullát tesznek. Az elégetés undorító látvány.

A bűnöktől való megtisztulás érdekesebb jelenet.

Hat férfiú guggolt a parton; velök szemben egy bráhmín ült, és imákat mondott. Majd fölkel, és az imádkozást folytatva mindegyik vezeklőnek a markába néhány szem gabonát tett, egy-két csepp vizet öntött. Miután kialakudta és beszedte a díját, a vezeklőket hátba legyintette. Erre a jelre a bűnbánók egy-egy kókuszdiót löktek a tengerbe; a kókuszdiókat a bráhmínok kiszedetik, és újból eladják. A diók föláladozása után mindegyik vezeklő homlokáig fölemelt kezeit összekulcsolva üdvözli, illetőleg kéréli a tenger istenét. Erre a tengerbe vetik magokat bűneikkel. Szerintök bűneik a vízbe fúlván, ők megtisztulva lépnek a szárazra.

A *mennyország kapuja* körül szoktak üldögélni a vezeklő bráhmínok a *szanijasszi*, vagyis bűnbánó papok osztályából. Azért ülnek itt, hogy a népet ájtatossági mutatványok által adakozásra indítsák. Kócos hajuk lelóg vállaikra, egész testök sárgára van mázolja. Az egyik hosszúkás gerebennek a fogain feküdt, a másik vállig bedugta fejét a homokba; a harmadik hanyatt fekvé nyögött a mellére tett nagy kőnek a terhe alatt.

A vezeklők sorába tartozik az a zarándok is, aki az út fáradalmán és a sok nélkülözésen kívül az önsanyargatás különös módjaira is vállalkozik. Erre vonatkozólag írja a szemtanú Grandidier.

– A Dzsagganath felé iparkodó egyes családoknak összes podgyásza az a réz üst, melyet a vallásos mosakodás végzésére használnak. Ezeket a sze-

gény embereket az út annyira elgyötörte, hegy lesóványkodott testök tanúságot tett a nélkülözésről, melyre buzgóságából vállalkoztak. Az egyik család 4000 km utat tett gyalog, hogy meglátogassa Indiának összes szent helyeit; az utolsó állomás Dzsagganath volt, ahonnan most haza iparkodott. Képezte a családot egy aggastyán, két férfi, három asszony és több gyermek. Hazulról pénz nélkül keltek útra, hogy teljesítsék fogadalmukat; az egész úton tehát alamizsnából tengődtek. (A koldulást avval kendőzik, hogy mulattatják a közönséget p. o. mint zenészek és [...]) – Az útfélen egy agg férfi haldoklott; 17 éves fia bánatosan ült mellette a porban. A haldokló betegen is folytatta útját, hogy megtört szemeivel nézhesse Dzsagganath templomát. Abban a hitben élnek ugyanis ezek a szerencsétlen pogányok, hogy egyenest az égbe szállanak, ha haldokolva a Gangesz szent vizét vagy Dzsagganath templomát nézik.

Krisna imádói között akad elég olyan vakbuzgó, aki megméri testével az egész utat. Történik ez úgy, hogy lefekszik, kinyújtja kezeit és húzást csinál ujjaival ott, ameddig kezei értek; erre a vonalra rááll, hasra fekszik, kinyújtja kezeit, húzást csinál stb. Ezt az utazást elképzelni is szörnyűség [...]!

* * *

Dzsagganath, illetőleg Puri az erkölcsi és testi mételynek fészke. Az angol kormány hálára kötelezné a tisztességes embereket, ha ledöntetné a telepnek összes épületeit; ha nem teszi, ez azért történik, mert Indiának még nem ura, másrészt feszélyezi a vallástalan sajtó.

Sok fekélye van a mi társadalmunknak is, de ez a rothadás kicsiség a hindu bálványimádás erkölcsi süllyedésének nagyságához képest. Dzsagganath előljárói üzletszerűen művelik az erkölcstelenséget, úgy tüntetvén föl a test zabolátlanságát, mint a bálványok előtt kedves dolgot.

Indiában eljegyzik már a csecsemő leánykát. Ha házasság előtt hal is meg vőlegénye, mint özvegy nem mehetvén többé férjhez, tulajdonává lesz a vőlegény családjának. Legtöbbször pokol levén az idegen ház, sok özvegy maga kívánta, hogy a vőlegény vagy férjnek hullájával elevenen égessék el. Az angol kormány gyilkosságnak minősíti, és ilyenül bünteti az özvegyek elégetését; az özvegy tehát úgy menekül a rabság elől, hogy föláldozza magát valamelyik bálványnak. Mint ilyen a telepen lakik. Ha a szükséges mennyiség nem telik ki ilyen önkéntes áldozatokból, megvásárolja a templom szegény emberek leánykáját. Szolgálnak pedig ezek a szánandó teremtesek a látogatók kívánságának kielégítésére. Mikor elhervadtak, bélyeget sütnék rájuk, hogy ezen a címen koldulhassanak.

Ha ez nem is volna, elképzelhető, mennyire veszélyeztetni az erkölcsöket, hogy az a sok ember mint a csürhe szorong együtt szűk szállásokon vagy a szabadban. Nem állhat meg az a védekezés, hogy a népet vallási indok vezérli a telepre, mert a fajtalanság kiegészítő része itt a bálványimádásnak; hiszen Visnu mint Govinda pásztor 16 ezer leány körül legyeskedett.

Egészségi szempontból is be kellene szüntetni ezt a zarándoklást. Egy hindu, tehát pogány hírlapíró így nyilatkozik erről:

– Legközelebb meglátogatván vallásunk legszentebb helyét, óhajtanám a közfigyelmet arra a körülményre fordítani, mely miatt oly sok áldozatot követel a cholera Dzsagganathban. Az angol közigazgatás helyesen cselekedett, mikor megállapította, hány ember szállásolható be az egyes hajlékokba. Hanem arra már nem terjedt ki a figyelme, hogy mit esznek a zarándokok. A kasztokat elválasztó törvények nem lévén itt érvényben, nem törődik avval senki, ki érintette vagy főzte az ételt. A legtöbb zarándok már azért sem főz maga, mert az ájtatossághoz tartozik, hogy a templom szakácsai által készített és árusított *praszad* nevű ételt egye. Ez az eledel pedig nem mindig egészséges, mert gyakran fővetlen, de sok por és főveny is kerül bele, lévén Puri levegője telített porral és fővenynyel. A templomi eledel már akkor is ehetetlen, mikor megfőzik, másnap pedig undorító. Hanem azért a papok eladják, sőt kötelezik a zarándokot, hogy egyék a rothadt ételből.

A pogány hírlapíró így jellemzi az egészségi állapotot, de orvoslást nem a nép fölvilágosítása, hanem az angol kéz beavatkozásában keres. Nehéz is volna a népet fölvilágosítani, mert azt belenevelik abba, hogy ami Dzsagganath körül történik, azt mind az istenek parancsolják. Akik ilyesmi iránt érdeklődnek, olvassák el, amit a bráhminok Krisna, illetőleg Visnu eme híres telepének eredetéről mesélnek.

* * *

A vidék fölött, ahol ma Dzsagganath temploma áll, valamikor *Indra-Ména* uralkodott. Lelke üdvösségét óhajtván munkálni, szomorúan tapasztalta, hogy még semmit sem tett, ami biztosította volna neki halála után a boldogságot. A négy fejű Brahmá (Brahmá vérfertőzésben élt Szaraszvati nevű leánya, mások szerint nővérével. Szaraszvati undorodván a vérfertőzéstől, elszökött, de Brahmának a világ 4 tájéka felé megannyi feje nőtt, hogy Szaraszvati-t meglássa.)⁵⁷ lévén választott istene, vele közölte nyugtalanságának okát. Látván Brahmá az ő hívének igaz töredelmét, meleg buzgóságát, egyik nap eme vigasztaló ígéket

---

⁵⁷ Szaraszvati, ahogy már említettük a Hindu szentírások kijelentése szerint Brahmá felesége.

intézte hozzá: »Szűnjél meg, óh nagy király, üdvösséged miatt aggódni, mert elmondom, hogyan biztosíthatsz magad részére örök boldogságot. Van a tengerparton egy Utkaladezza nevű ország; abban áll a Nila vagy másképpen Purusatma hegy; utóbbi nevet attól az istentől nyerte, aki lakóhelyül használta. Ez a szent hegy avval az erővel bír, hogy elmúlnak a bűnei annak, aki meglátja. Az előző 2 juga (A juga a hindu hitregékben korszakot jelent; négy ilyen korszak van: 1.) Szatya-juga (az erény korszaka) tartott 1.728.000 évig, 2.) Trita-juga, szó szerint harmadik korszak; mert a hinduk visszafelé számlálván a korszakokat, a négyből a harmadik nekik a második. Jelenti különben az ezüst korszakot. A 3.) Dvapara-juga (acél korszak) tartott 864 ezer évig. A hindu hősmondók erről szólnak a Ramajana és Mahabharata eposzokban. A 4.) Kali-juga (vaskorszak) kezdődött 3100 évvel Krisztus születése előtt, és tart 432 ezer évig. Ez a négy juga összeköttetésben áll a Kamadhénu tehénnel is. A Szatya-juga idejében négy lábon állt; a Trita-juga alatt három, a Dvapara-juga alatt két, a jelen korszakban pedig már csak egy lábon áll. Buddha követői *Kalpa* név alatt szintén 4 korszakot állapítanak meg a világ életében: 1. alakulás; 2. létezés; 3. fölsozolás; 4. Megsemmisülés.) idejében merő aranyból épült templom állt ott Visnu tiszteletére. Megvan ez a templom ma is, de a tenger hullámai által partra vetett homok úgy eltemette, hogy nem látszik belőle semmi. Éleszd föl ennek a templomnak emlékét, add vissza régi fényét az áldozatok megújítása által. Ha ezt megcselekszed, helyet biztosítasz magadnak holtod után a mennyországban.« Ezt mondotta Brahmá.

Indra-Ména örömmel hallván e szavakat, kérdezte Brahmától, kik építették a templomot, és mely vidéken állott? Erre Brahmá ímígyen felelt: »A templomot őseid építették az előző *juga* idejében; az építkezés által pedig abban a nagy boldogságban részesítették az embereket, hogy láthatták a földön a legnagyobb istent. Emeld ki tehát a feledékenység homályából ezt a szent helyet, hogy leszálljon bele megint a nagy isten. Ha ezt megteszed, újból részesíted a világot a régi boldogságban.«

– De, mondá a király, hogyan találjam meg a fövény alá temetett szentélyt, ha nem mutatod meg helyét?

Brahmá figyelmeztette a királyt, hogy a Nila hegygyel szomszéd tóban lakó teknősbéka egyidős a világgal; ez a teknősbéka tehát megmondhatja, hogy hol lappang a templom. Indra-Ména mindezt szépen megköszönve, azonnal útra kelt a tóhoz.

Alig ért a parthoz, már jött feléje egy szörnyű teknősbéka avval a kérdéssel, hogy mit keres a pusztá helyen, ahol madár sem jár?

– Én, mondá a király, született kszatria és egy nagy ország fejedelme vagyok; de bűneim sokasága és fölöttök való bánkódásom úgy elszomorítanak, hogy az emberek között nincs nálamnál szerencsétlenebb. A

négyfejű Brahmá nagyjából tudtomra adta, hogy a Nila hegy környékén lappang egy szent hely, melyet csak te mutathatsz meg.

»Örvendek, óh király, felelt a teknősbéka, hogy alkalmat nyújtasz előmozdítani boldogságodat. Nem adhatok ugyan mindenben fölvilágosítást, mert az öregség miatt sokat felejtettem; de utasításomnak mégis veheted valami hasznát. Az csakugyan igaz, hogy a Nila hegy mellett volt egy gazdagságáról híres templom; az istenek istene, a négykezű Visnu lakott benne, és fogadta a többi isten imádását; ebben a templomban jöttek össze az istenek szeretkezni. Ezt a szent mulatóhelyet régóta elöntötte a tenger hullámai által kidobott fövény. A négykezű Visnu nem részesülvén itt többé a köteles imádásban, elhagyva a templomot, visszatért a Vaikuntába (Visnu mennyei lakhelye). Én csak annyit tudok, hogy a templom 3 mérföld mélyen lappang a fövény alatt, de azt már elfelejtettem, hogy melyik helyen állott. De megtudhatod, ha elfáradsz a Markandija tóhoz, mert ott él az a holló, aki halhatatlan lévén, a legrégebbi dolgokra is emlékezik. Tőle megtudhatsz mindent. Így a teknősbéka.

A király rögtön elindult a Markandija tó felé; csakugyan megtalálta a hollót, mely a vénség miatt őszfehér volt. Miután leborult előtte, összetett kezekkel imígyen könyörgött:

– Óh! Halhatatlan holló, egy boldogtalan király van színed előtt, akinek bánatát csak te enyhítheted.

»Mi bajod, kérde a holló; mit tehetek érted?«

– Rögtön elmondom, felelte Indra-Ména; de ne titkolj el semmit. Mindekelőtt mondd meg, ki volt itt az első király, és miféle nevezetes dolgot művelt?

»Ennek a földnek, mondá a holló, első királya Szaturanuna, ennek a fia pedig Visja-Vahu volt; utóbbtól született Indra-Ména. Mert az Indra-Ména mindig őszinte tisztelettel viseltetett a négyfejű Brahmá iránt, méltónak ítéltetett, hogy holta után Brahmá színe elé járuljon, Szaturanuna emlékezetessé tette uralkodását nagy jósága által, mert alattvalóit atyailag szerette. Uralkodásának cselekedetei között volt egy, mely halhatatlanná tette nevét. Neki jutott osztályrészül az a szerencse és boldogság, hogy az istenek istene a Vaikuntából alászállott a földre. Az istennek ugyanis a Nila hegy tövében nagyszerű templomot épített, melynek falai aranyból voltak, belseje pedig ragyogott a sok drágakőtől. Mindent elnyű az idő, ám ezt a templomot úgy megkímélte, hogy ma is teljes épségben áll, de kebelébe rejtette a tengerből kihányt fövény. A benne lakozott isten távozott ugyan a tiszteletre méltó helyről, de nem fordított hátat a jelenléte által megszentelt hegynek, mert fa alakjában ott időzött. Ezen a hegyen élt a századok óta vezeklő Markandija

remete is; ez észrevevén, hogy az egyik fának nincs árnyéka, egyet lehelt rá, és a fának felső része hamuvá lett. A fa azonban Visnu, a legfőbb isten levén halhatatlan volt; a remete tehát egészen nem tehette tönkre, a törzs ennél fogva megmaradt. Az egész dologban az a bökkenő, hogy bizonyosan nem ismerem ennek a fának a helyét«.

Indra-Ména kérdezte a remetét, rá tudna-e ismerni az eltűnt templom helyére. A fehér holló igennel válaszolt. Útra keltek tehát megnézni azt a helyet. Ahol azután megálltak, vágni kezdte a holló csőrével a homokot, míg len egy mérföld mélységben föltárult egész pompájában a szentély, ahol Visnu, az istenek istene lakott vala. Miután a holló megmutatta a királynak, megint behányta az épületet homokkal.

Meg levén a király győződve az igazságáról mindannak, amit a holló mondott, afölött való örömeiben, hogy végre megtalálta, amit oly epedve keresett, az iránt is kérdezősködött, miképpen adhatná vissza ennek a tiszteletre méltó helynek régi hírnevét és ragyogását. »Amit kérdezesz, mondá a holló, nem tartozik rám. Keresd föl a négyfejű Brahmát; ő megmondja, mit kelljen tenned, hogy szándékod teljesüljön.«

Indra-Ména megfogadta a tanácsot. Fölkereste és többször imádta Brahmát; majd imígyen esdekelt hozzá:

– Láttam végre a Nila hegy közelében saját szemeimmel a templomot, mely egykor lakásul szolgált a nagy Visnunak. Tanácsot jöttem kérni, hatalmas isten, mit tegyek, hogy felköltsem a népek szívében azt a buzgóságot, melylyel valaha eme szent hely iránt viseltetek. Ha várost építke ott, minek nevezzem? Visnu, tudom, újból megtisztelné ezt a helyet fatörzs alakjában. De miképpen jöjjön oda? Milyen áldozatot és ajándékot kell neki bemutatnom? Méltóztassál, hatalmas isten, útbaigazítani, és tudatlanságomon segíteni.

»Dicséretes szándékokat, felelte Brahmá, úgy hajtsd végre, hogy a régi fölé új templomot építesz. A neve *Szkridehul* leszen. Arról tégy le, hogy ez a templom oly gazdag legyen, minő a régi, mert a nyomorságra jutott emberek darabonkint széthordanák az aranyfalakat. Kövekből építsd meg tehát. Hogy a tömegesen érkezendő ájtatoskodók elhelyezkedhessenek, alapíts a templom mellett várost is, melynek neve *Purusatma* leszen. Amint az épület elkészül, a fatörzs, vagyis Krisna a tengerpartra érkezik, ahonnan nagy pompával az új templomba viteted. Viszvakarma, az istenek építőmestere, kifaragja a törzset istennek alakjára. *Krisna* mellé állítod *Szubhadra* hűgát és *Bala-Ráma* fivérét. Krisnának éjjel-nappal mutass be áldozatot, de leginkább reggel, délben és este. Így biztosíthatod magadnak és a példádát követőknek a bemenetelt a *Vaikunta* dicsőségébe. Mert Visnu nem fogyaszt-

hatja el az ájtatos tömeg által bemutatott eledelnek nagy sokaságát, a maradék ételek elfogyasztása által az emberek megtisztulnak és bűnbocsánatot nyernek. Boldogok, akik csak egy morzsához jutnak is, mert haláluk után bizonyosan bemennek a *Vaikunta* örömébe. Hogy fogalmad legyen arról, mily megbecsülhetetlen értéke van a Krisna ételmaradékának, elég annyit mondanom, hogy ha véletlenül egy falat hull belőle a földre, az istenek fognak rajta marakodni, ha felét kutya ette is meg. Ha ilyen falatot kikap egy pária az eb fogai közül, és egy bráhmín szájába teszi, a maradék ereje által az a bráhmín rögtön megtisztul. Krisna számára *Laksmi*, a feleség főz, *Anna-Purna* istennő pedig felszolgál neki. A Kalpa fának egy része leszáll a szvarga vagyis mennyországból, hogy gyökeret verjen az általad építendő városban. Azt tudod, hogy az a fa halhatatlan, és mindent megad, amit kérnek tőle. Az általad emelendő templomnak puszta látása is megbecsülhetetlen szerencse. Nagy érdemet szerez ott, akit bottal megütnek a rendet fönttartó papok. Indra, a mennyország istene és udvara lejönnek lakni az új városba, hogy Krisna isten társaságában lehessenek. A városnak a tengerpartra néző oldala a többi háromnál annyiban lesz különb, hogy akik itt laknak, szemlátomást növekedni fognak erényben. Ami fövenyt kidob a tenger, annak a neve Kanaka, vagyis aranypor lesz. Amelyik ember ezen a fövenyen hal meg, bizonyosan a *Vaikuntába* megy. Íme, király, ez az én válaszom kérdéseidre; teljesítsed mielőbb, amit rendeltem«.

Indra-Ména hálát mondván Brahmának, hozzálátott az Isten akarátának teljesítéséhez. A templomot és várost nagy körültekintéssel építteté meg. A munka már a befejezéshez közeledett, de Krisna nem érkezett meg. Ez a késelem már nyugtalanítá a fejedelmet, mikor egy reggel meglátta a tengerparton az epedve várt fatörzsset. Több ízben leborult előtte a földre; majd fölkiáltott örömeiben: »Életemnek legszerencsésebb napja a mai. Bizonyítékom van immár arról, hogy szerencsés napon születtem, áldozataim pedig kedvesek valának az istenek előtt. Nincs fogható az én buzgóságomnak gyümölcséhez, mivel két szememmel látom azt az istent, akit láthatni nem valának szerencsések a legokosabb és legerényesebb emberek.« Megadván így a fatörzsnek az első tiszteletet, a király 100 ezer ember élén elindult beszállítani az istent az új templomba.

Csakhamar megérkezett Viszvakarma, az istenek nagy szobrása, hogy megadja a fatörzsnek Krisna isten alakját. Megígérte, hogy elvégzi a munkát egy éjjel, de kikötötte, hogy munkáját senki se nézze. Mert Viszvakarma nesztelenül dolgozott, a királyban gyanú ébredt, hogy talán kereket oldott. Bizonyosat akarván tudni, benézett az ajtónak hasadékan. Örömmel látván, hogy a mester szorgalmasan farag, rögtön távozott, de Viszvakarma mégis

meglátta. A szószegés annyira felbőszíté a mestert, hogy a munkát abba-hagyta. Indra-Ména búsult, de a kezdetleges faragású fatörzset mégis elfogadta istennek, sőt leányát is feleségül adta neki.

* * *

Krisna életrajzában egyes mozzanatok mintha emlékeztetnének Krisztus életére. Ezek a hasonlatosságok oly távoliak, hogy szóra sem érdemesek, annál kevésbé szolgálhatnak alapul annak a véleménynek, miszerint Krisztus életének 12-30 évei között Indiában járván, Krisna élettörténetét magára szabta. Erre csak egy megjegyzést.

Egyáltalában nem állapítható meg, mikor élhetett a Krisna név alatt szereplő ember; de élt legyen bármikor, amit tudunk róla, az a Mahabharata eposzban foglaltatik. Mióta a szanszkrit nyelv az európai tudósok előtt ismeretes, a mese körébe tartozik a hinduk szent könyveinek nagy régisége, mert kiderült, hogy nagy részök Krisztus után a III.-VI. században készült. A Krisnára vonatkozó szájhagyomány eredetének idejét nem is szükséges kutatnunk, mert az bizonyos, hogy Krisnát csak Kr. u. a VI. században kezdték imádni Indiában, temploma Puri mellett pedig 1198-ból való. Meg is fordíthatnók a tételt, de ez messze vezetne.

* * *

A *pudzsa* (imádás v. áldozat) háromféle; nagy, közép vagy rövid. A bráhmín bálványozás szertartásai között leggyakoribb a *pudzsa*, mely a templomban vagy otthon végeztetik. A bráhmín kasztnak férfiai kötelesek naponként legálább egyszer elvégezni a házukban levő bálványok tiszteletére.

A nagy *pudzsa* következő részekből áll:

1. *Ahvána* = az istenség előszólítása.
2. *Ahszana* = ülőhelyyel kínálják meg az istenséget.
3. *Szvágata* = megkérdezik, épen és egészségesen jött-e meg? Nem érte-e az úton valami baj?
4. *Padja* = vizet hoznak lábait megmosni.
5. *Arghya* = vizet nyújtanak neki, melybe virágokat, sáfrányt és a szantál fa porát keverték.
6. *Acsmanja* = vizet adnak neki megmosni száját és képét a szertartás törvényei szerint.
7. *Madhu-parka* = érc edényben inni adnak neki összekevert tejet, cukrot és mézet.

8. *Sznána-dzsála* = vizet adnak fürödni.
9. *Vaszan-ábhara nisza* = nyújtanak neki ruhát, ékszerszert és csecsebecsét.
10. *Ganda* = porrá tört szantál fa.
11. *Aksata* = sáfrán lébe áztatott rizs.
12. *Puspa* = virágok.
13. *Dhupa* = tömjén.
14. *Dipa* = égő lámpa.
15. *Naivédja* = főtt rizs, vaj, cukor stb. keverék és bétel.

Mielőtt ezeket a dolgokat fölálloznák, vizet hintenek rájuk az ujjaik hegyeivel. Befejezésül arcra borulnak a bálvány előtt.

A közép *pudzsa* a 7-15, a kis *pudzsa* a 10-15-ik pontokból áll. Mikor gonosz istenségeknek véres áldozatot mutatnak be, az illető állatnak vérét és húsát teszik a bálvány elé.

Ha templomban végeztetik a *pudzsa*, a templom tulajdonát képező leányok táncot lejtenek a bálvány előtt a szertartás alatt. A bráhmín papok egyik része pávatoll legyezővel hűsíti a bálványt, a többiek pedig bemutatják az áldozatokat.

Magán házakban is csak bráhmínok végezhetik a *pudzsat*, mert a szertartáshoz az istenség jelenléte szükséges, az pedig csak bráhmínak áll hatalmában, hogy leidézze az istenséget. Bizonyos ünnepeken minden hindu köteles ezt a szertartást elvégezni. Erre az alkalomra a bráhmín által kijelölt szobának földjét megtapasztják tehén ganajjal, a helyiséget pedig meghintik a tehén vizeletével. A szoba közepére letakart edényben vizet tesznek, körül pedig mécseket raknak, melyekben vaját égetnek. Mikor minden készen van, a bráhmín födetlen fővel leül a földre imádkozni, időnkint pedig rizst és virágot dob az edényre. Ha az istenséget leszállásra kényszerítő imákat a bráhmín elvégezte, az illető isten bizonyosan a vízzel telt edényben van. Ekkor adnak neki ajándékul rizst, gyümölcsöt és bétel-t abban a reményben, hogy százszorososan fogják visszakapni; pénzt nem ajándékoznak. Most mutatja be a bráhmín az áldozatot: amint imádkozik, egyenkint több darab fát tesz az edény előtt égő tűzre. Mikor mindennek vége van, a bráhmín külön imádság által elbocsátja az istenséget.

* * *

Ha a kath. hívő ennyit fáradna *Jézusának* szolgálatában! Mily fájdalmas az a tudat, hogy csak Indiában 400 millió pogány viseli a bálványimádásnak megszégyenítő jármát.